

8.4.1 ΛΑΪΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ

1. Ποια είναι η έννοια της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας και πότε καθιερώθηκε ιστορικά;
*Λαϊκή κυριαρχία σημαίνει την κυριαρχία του λαού ως προς την εξουσία. Η εξουσία δηλ. ασκείται από όσους έχουν δικαίωμα ψήφου (εκλογικό σώμα). Συνέπεια αυτού είναι η εφαρμογή της θέλησης της πλειοψηφίας, η οποία εκλέγει τα όργανα του κράτους (αντιπροσωπευτικό σύστημα).
Η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας καθιερώθηκε για πρώτη φορά στο Σύνταγμα της Τροιζήνας το 1827.*
2. Πώς κατοχυρώνεται η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας στο Σύνταγμα;
Κατοχυρώνεται ρητά στο άρθρο 1 του Συντάγματος (δεν αναθεωρείται), καθώς και σε άλλα άρθρα που προβλέπουν:
 - την εκλογή των αντιπροσώπων (βουλευτές, δήμαρχοι, νομάρχες)
 - τη δυνατότητα κάθε πολίτη (που συμπληρώνει τις προϋποθέσεις) να είναι υποψήφιος Πρόεδρος, βουλευτής, δήμαρχος ή νομάρχης
 - τη δυνατότητα να εκφράζει ο λαός τη γνώμη του με δημοψήφισμα
 - το δικαίωμα του συνέρχεσθαι (δηλ. της συλλογικής δράσης των πολιτών μέσα από σωματεία)
 - την υποχρέωση σεβασμού της αρχής, που έχουν όλα τα όργανα του κράτους, με το να ασκούν τις αρμοδιότητές του όπως ορίζει το Σύνταγμα και οι νόμοι.

8.4.2 ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

1. Ποιες ιστορικές συγκυρίες επέβαλαν την αρχή του κράτους δικαίου;
Η αστική τάξη τον 19ο αιώνα προσπάθησε, μέσω του γραπτού τύπου του Συντάγματος, να περιορίσει την αυθαιρεσία του μονάρχη και να διασφαλίσει τα δικαιώματα των πολιτών.
2. Ποια είναι η έννοια του κράτους δικαίου, όπως αποτυπώνεται στο σύγχρονο Σύνταγμα;
 - Οτι κάθε πράξη οργάνων της εξουσίας πρέπει να προβλέπεται στο νόμο (αρχή νομιμότητας).
 - Οτι όλοι οι πολίτες έχουν θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα (π.χ. ισότητα, δικαίωμα ατομικής ιδιοκτησίας, θρησκευτικής ελευθερίας κλπ.)
 - Οτι η δικαιοσύνη είναι ανεξάρτητη από άλλα κρατικά όργανα

8.4.3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

1. Πώς προέκυψε ιστορικά η ανάγκη για κοινωνικό κράτος και ποιος είναι ο σκοπός του;
 - Μετά τη βιομηχανική επανάσταση προέκυψαν μεγάλες οικονομικές ανισότητες ⇒
 - Το βιοτικό επίπεδο των πολιτών παρουσίαζε μεγάλες διαφορές μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών τάξεων ⇒
 - Αποτέλεσμα: να μην μπορούν πολλά άτομα χαμηλότερων κοινωνικών τάξεων να έχουν πρόσβαση σε απολύτως απαραίτητα αγαθά ⇒
 - Για να μπορούν να απολαμβάνουν όλοι τα αγαθά αυτά και να αμβλυνθούν οι κοινωνικές ανισότητες, κατοχυρώθηκε μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο το κοινωνικό κράτος.
2. Πώς προβλέπεται το κοινωνικό κράτος στο Σύνταγμα;
 - α) Με υποχρεώσεις του κράτους (για δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, δωρεάν εκπαίδευση, προστασία ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ενίσχυση οικογένειας κλπ.)

β) Με κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών (π.χ. για δημόσια δωρεάν παιδεία, για προστασία της υγείας, προστασία του περιβάλλοντος)

8.4.4 ΑΡΧΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΩΝ

1. Ποιες είναι οι τρεις διαφορετικές λειτουργίες που επιτελούν τα όργανα του κράτους; Γιατί αυτές πρέπει να ασκούνται από διαφορετικά όργανα;
α) θέσπιση νόμων (νομοθετική λειτουργία)
β) εφαρμογή νόμων (εκτελεστική λειτουργία)
γ) επίλυση διαφορών από την εφαρμογή των νόμων (δικαστική λειτουργία)
Εάν αυτές συγκεντρωθούν σε ένα όργανο, αυτό θα οδηγούσε στην αυθαιρεσία.
2. Ποια όργανα ασκούν την κάθε λειτουργία;
α) Νομοθετική λειτουργία: Βουλή (συμπληρωματικά: Πρόεδρος Δημοκρατίας)
β) Εκτελεστική λειτουργία: Κυβέρνηση (συμπληρωματικά: Πρόεδρος Δημοκρατίας)
γ) Δικαστική λειτουργία: Δικαστήρια
3. Τι σημαίνει “σχετική” διάκριση των λειτουργιών και γιατί εφαρμόζεται;
Ότι το όργανο που ασκεί μια λειτουργία μπορεί να συμμετέχει στην άσκηση άλλης (π.χ. η Βουλή να ασκεί δικαστική λειτουργία, όταν δικάζει Υπουργούς, ή η Κυβέρνηση να ασκεί νομοθετική εξουσία, με τις πράξεις νομοθετικού περιεχομένου). Εφαρμόζεται για λόγους ταχύτερης και αποτελεσματικότερης άσκησης της κρατικής εξουσίας.